
Üç Çizgi Üç Başkan

Mehmet KURTOĞLU

Urfa siyasi hayatında, özellikle de belediye başkanlığı ve seçimlerinde iz bırakan üç farklı çizgideki üç belediye başkanının siyasi biyografisinin yer aldığı bu makale gerçekte bir portre denemesidir.

Mümkün merteye dışarıdan bakmaya çalıştığım bu siyasi biyografik denemede bilgi yanlışları veya eksikleri olabilir. Bu bağlamda bize katkı sunan herkese teşekkür ederim. Amacımız burada geçmişte bu şehre sevabı-günahıyla hizmet etmiş insanları tanıtmak/tanımlamaktır. Bu tür biyografik çalışmaların akademik düzeyde yapılması daha doğrudur.

Bizim burada yaptığımız bir giriş mahiyetindedir. Makalenin başlığını üç çizgi üç başkan koymamızın sebebi, biri şehrin renkli şahsiyeti bir günlük bir belediye başkanlığı yapmış Mustafa Bozcan, bir diğeri Ülkücü çizgide idealist ve yerli Urfa'lıları temsilen Kadri Barut, diğeri de şehrin kırsalını sembolize eden Kürt siyasetinin önemli figürlerinden Feridun Yazar üzerinden şehrin refleksini okumak...

Renkli Bir Şahsiyet Mustafa Bozcan

1 910 yılında doğan Mustafa Bozcan, Urfa siyaset arenasının en renkli simalarından biri olmuştur. Aşiret, siyaset ve para üzerine kurulu Urfa siyasetinde bütün zorluklara rağmen tek başına siyaset yapan Mustafa Bozcan, önceleri hali vakti yerinde biridir. Daha sonraları seçimlere girerek köyünü ve evini bu uğurda satıp kaybeder ve yoksul düşer. Çoluk çocuğu olmayan Bozcan, Urfa'da siyaseti tek başına götüren kişidir...

Bengzo lakabıyla tanınan Mustafa Bozcan, ortaokul mezunudur. Urfa'ya olan sevgisini siyasi alanda hizmet olarak göstermek isteyen Bozcan, O dönemlerde Urfa'nın en büyük problemi olan susuzluğa vurgu yapar, Fırat'ın Harran'a akıtılmasını önerir, seçim meydanlarında, toplantılarda şehrin sorunlarını dile getirmeye özen gösterir. Hitabeti iyi olduğundan konuşmayı severmiş. Bütün varlığını siyaset sevdası uğruna kaybeden Bozcan; Urfa'nın unutulmayanları arasına girmiş, renkli kişiliği ile sevilmiştir. Ankara'dan gelen siyasileri karşılamayı, siyasi toplantılara katılmayı ve dışarıdan gelen heyetlere Urfa'yı anlatmayı bir vazife addeden Bozcan, 1940'lı yıllarda Milli Kalkınma Partisi İl Başkanlığı yapmıştır. Millet Partisinden 1946, 1950, 1955 yıllarında Milletvekili aday olmuş daha sonra da bir seçime bağımsız aday olarak girmiştir. 1948 yılında Belediye Başkanlığı seçimine girmiş, kazanmış mazbatasını aldıktan sonra bir başka partinin bazı nedenlerden dolayı seçime girmemesi dolayısıyla seçim iptal edilmiştir.¹

“Mustafa Bozcan yine seçimlere girme kararı almış. Fakat elinde oy pusulası bastırarak kadar parası yok. Evinde bulguru, isodu, salçası yok. Kendisine o zaman ki dostları para topluyorlar. 700 lira. Bu parayla evinin ancak zahiresini tamamlayabiliyor. O’na, ‘bu para ile seçimlere girme evinin zahiresini karşılayalım’ diye ısrar ediyorlar. O, bütün ısrarlara rağmen Naci İpek’e oy pusulasını basmasını söylüyor

Urfa’ya dışarıdan gelen resmi yetkililere ve siyasilere elinde Urfa’ya özgü bir meyve bulundurarak : *“Bu güzel meyveler Urfa’da su yok diye yetişmiyor”* diyerek şehrin sorunlarını dile getirmişti. Saf ve temiz bir kişiliği olan Mustafa Bozcan’ı siyasetin kirliliği bozmuş aynı masumiyet ve heyecanla aşiret, siyaset ve para engellerine rağmen yoluna devam etmiştir. Yine bir seçim çalışmasında o denli heyecanlanmış ki, *“Balıklıgölü kaleye taşıyacağım!”* diyerek propaganda yapmıştır. Dinleyenlerin ufkunu aşan bu düşünce, kendilerine garip gelmiş olmalı ki, *“Balıkları ne yapacaksınız?”* sorusunu sormuş, Bozcan da gereken cevabı vermiştir. Bozcan’ın bu fikri bir yönüyle onun temiz ve saflığını anlatırken, diğer yanı sıra rüya gören büyük adamlar gibi uçuk kaçık yönüne işaret etmektedir. Balıklıgöl’ü kaleye taşımak o günün şartlarında zordur ve düşünülmesi imkânsızdır. Bugün dönüp baktığımızda Balıklıgöl’ü kaleye çıkarıp oradan şehre su pompalamak kadar kolay bir şey yoktur. Ki 80’li yıllarda şehrin su sıkıntısı çektiğinde Şanlıurfa Belediyesi Balıklıgöl’ün suyunu bazı mahallelere dağıtmıştır.

İptal edilen Belediye Başkanı olduğu seçim hariç, “katıldığı bütün seçimlerde 50-100 oy aldığı söylenmektedir. Buna rağmen ideali ve siyaset yapmayı bir sevda olarak gören Bozcan’ın maddi durumu olmamasına karşın yine de aday olmaktan vazgeçmiyor. Hulusi Öcal’ın anlattığına göre; “Naci İpek’in Fırat Gazetesini çıkardığı yıllarda Mustafa Bozcan yine seçimlere girme kararı almış. Fakat elinde oy pusulası bastırarak kadar parası yok. Evinde bulguru, isodu, salçası yok. Kendisine o zaman ki dostları para topluyorlar. 700 lira. Bu parayla evinin ancak zahiresini tamamlayabiliyor. O’na, ‘bu para ile seçimlere girme evinin zahiresini karşılayalım’ diye ısrar ediyorlar. O, bütün ısrarlara rağmen Naci İpek’e oy

pusulasını basmasını söylüyor.”²²

Urfalıların ona deli/mezup gözüyle baktığı Mustafa Bozcan’ı, Yaşar Duru *“Urfalı Diogenes”* olarak tanımlamış. Onu anlatan birkaç kişiden biri Duru’dur. Sıra Gecesi adlı hatırasında onunla ilgili bir anısını anlatırken; *“Gap’ı gaptırmam, diyenlerin lisede okudukları yıllarda Fırat’ı Harran ile buluşturmanın planlarını yapardı o... yaşlıların ve yandaşlarının Beyzo Mustafa’sıydı... Genel ve yerel bütün seçimlerin değişmez bağımsız adayı adayıydı...”*²³ diye yazar.

Ardından Akçakale’de seçim çalışması için geldiği kahvede onunla nasıl alay ettiklerine yer verir. Bozcan, kendisine yapılan bütün terbiyesizlikleri olgunlukla karşılar ve ayrılırken Yaşar Duru’ya *“Eşeğe binen osuruğuna katlanır Hoca, sıkma canını, cahilliklerindendir yaptıkları”*²⁴ der. Menderes ve Celal bayar Birecik Köprüsü’nün açılışından sonra Urfa’ya geldiklerinde Mustafa Bozcan elinde bir tomar kâğıtla onların karşısına geçer önce yaptıkları hizmetten dolayı onlara teşekkür eder ve ardından büyük rüyası olan Fırat’ın Harran’a akıtılması fikrini anlatır. Girişkendir, konuşkandır, cesurdur, özgüvenlidir. Merttir. En önemlisi Urfa’da bugüne kadar gelmiş geçmiş bütün siyasilere en samimisidir. Urfalıların deyişiyle *“Has Adam”*dır...

“1962 yılında Öğretmenevi’nde Milli Eğitim Bakanının da hazır olduğu bir toplantıda, Şair Hulusi Kılıçarslan, Mustafa Dişli’den sonra Mustafa Bozcan mikrofonu alıp konuşmak ister. Fakat oradakiler mikrofonu ona vermek istemezler. O da koynunda sakladığı kırmızı bir narı çıkararak, oturduğu yerden her zaman yaptığı gibi: “Sayın Bakanım! Bu nar Urfa’da yetişiyor ama su yoktur”²⁵ diyerek her şeye rağmen konuşmuştur. Yine 1975 yılında Urfa’ya gelen Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk’ün karşılanmasında huzura çıkmak istemesi üzerine, Korutürk Urfa’dan ayrılıncaya kadar kendisini nezarethanede tutarlar²⁶ Milli Kalkınma Partisi il başkanlığı yapan Mustafa Bozcan’ın siyasi hayatı üzerine makale yazılmasına karşılık Urfa’da hak ettiği değeri görememiştir. Delilik ve deha arasındaki ince çizgide siyaset yapan, şehrin ufkunu açan Bozcan, ne yazık ki Urfa’da halen nüktelerle anlatılmaktadır.

“Delilik ve deha arasındaki ince çizgide siyaset yapan, şehrin ufkunu açan Bozcan, ne yazık ki Urfa’da halen nüktelerle anlatılmaktadır.”

Bozcan, Urfa'da deli görüldüğü yıllarda Başbakan Menderes'e hem de "Sayın Menderes" diyerek büyük bir özgüvenle hitap eden bir mektup yazmıştır. 1958 yılında kaleme aldığı mektubunda bizim de zaman zaman dile getirdiğimiz ve şehrin en büyük sorunlarından biri olan "feodalizm" üzerinde durmuş, Urfa'nın neden geri kaldığını anlatmıştır. Bugün konuştuğumuz sorunları O,

yıllar önce görmüş, şehirdeki feodal gücün varlığını bütün çıplaklığıyla ortaya koymuş ve en yüksek makama bir mektupla ulaştırmıştır. Bozcan, bu mektubunda ayrıca Urfa gibi taşra bir şehirden ülkenin siyasî gidişatına bakarak "*CHP darbe yapacak*" diye Menderes'i uyarması oldukça önemlidir. Bu onun ne denli ileri görüşlülüğü olduğunun bir delilidir aynı zamanda. Mektubundan da görüldüğü gibi bilgili ve birikimli olduğu anlaşılan Mustafa Bozcan'ın, Urfa'da alaya alınması, hatta deli olarak lanse edilmesi dikkate şayandır. Yüreği Urfa sevdasıyla çarpan Mustafa Bozcan gibi bir siyasetçiyi Urfa'nın halen anlamamış olması büyük bir eksikliktir. Bu aynı zamanda şehrin değerlerine nasıl baktığının bir göstergesidir.

1978 yılında vefat eden Urfa ve siyaset aşığı Mustafa Bozcan'ın adına bir çocuk parkı yapılarak hatırası yaşatılmıştır. Hastalık derecesinde siyaseti seven ve Urfa'nın bir günlük Belediye Başkanı olan Mustafa Bozcan'ın siyaset uğruna malını mülkünü kaybetmesi ve bu yüzden "ti" ye alınması onu Züğürt Ağa karakteri ile özdeşleştirmiştir. Urfa siyasetinin renkli simalarından olan Mustafa Bozcan unutulmazlarımız arasına girmiştir...

Bozcan'ın Menderes'e yazdığı mektup

“Sayın Menderes

Yüksek şahsiyetinize siyasî bir parti mensubu sıfatıyla arz edeceğim hususatin inceden inceye tetkik ve tamikinden sonra ona göre gerekli tedbirlerin ittihazını bir Demokrat Parti muhibbi olarak rica ediyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin nizamnamesi kökünden lağv edilmedikçe gerek bize ve gerek size rahat yüzü yoktur bunu böyle bilmek lazım. Sayın Cumhurbaşkanımız Celal Bayar'ın Urfa'yı şerefleştirdiği gün CHP'nin kurduğu melnet pılanı olarak Demokrat Parti adeta mefluç bir hale gelmiştir. Yüksek makamınıza yazdığım yazılarla protestolar hakikat ışığı altında tetkik edilecek olursa hepsinin aynı mihver etrafında devr ettiğini ve aynı gayeyi takip eylediği bizatihi tahakkuk edecektir.

Günün birinde bu parti mensupları darbe-i hükümete kadar cesaret gösterecek belki de atiyen telafisi gayrı kabil ehvalın tehaddüsüne sebep olacaktır. Ben işi siyasî bir zaviyeden seyrediyorum, bu parti yani CHP gelecek seçimde her ne pahasına olursa olsun bugün feyzi cihanı kaplamış olan demokrasiyi yıkmaya çalışacaktır. Bu parti mensupları şahsi kudret ve kuvvetine güvenerek gurur deryasına boğulmuş, kazandıkları bu ufak muvafakiyeti dev aynasında müşahede ederek ne oldum delisi halini almışlardır.

Evet, Urfa'ya lütf kabilinden tayin buyrulan Sayın Valimiz Kadri Eroğan, tarih boyunca eşine rastlanmamış, memleketin imar ve kalkınması hususunda hiçbir fedakârlıktan çekinmemiş âlicenap, fedakâr ve ferağatı tamme ile çalışan kıymet biçilmez bir şahsiyet olduğu içindir ki, bugün genç ihtiyar, çoluk- çocuk, kadın-erkek her Urfalı onu bağına basmış bütün varını vatanın özevladı olan bu muhterem şahsiyet uğruna fedadan asla çekinmemektedir. Lakin zengin tabakayı teşkil eden Halk Partililer bu zatın dev adımları ile ilerlemekte olan imar ve ihyasını menfi propagandalarla maskeleyerek zavallı halkı aşulamaktadırlar. Çünkü valinin yapacağı bu imar ve ihya keyfiyeti onların işine gelmemektedir.

Nasıl olsa beş yüze yakın karnı aç, sırtı çıplak ve ayağı yalın ayak zavallı köylü gündüzü geceye katarak ağa namı verilen bu taifeyi refah ve saadet içinde yaşatmakta ve ona kölelik yapmaktadır. Acaba hangi kazançla yüz binlerce dönüme baliğ olan Harran Ovası'ndaki münbit ve mahsuldar, Mısır topraklarını andıran araziye malik olabildiler? Bunu araştırarak olursak biheyet zumlun, tagallübün, tahakkümün neticesi olarak malı ganimet gibi, yavrusu tarla ortasında açlıktan, ilaçsız-

lıktan, bakımsızlıktan, gıdasızlıktan can veren fakir-fukarib elinden alınmış, kendisi derbeder edilmiş, çoluk çocuğu çil yavrusu gibi dağılmış, nihayet girdab-i sefalet düşüp orada can vermiş kimseler olduğu anlaşılacaktır.

Sayın Menderes

Kavinin hatası hasmını zayıf görmektedir. Biz de bu usulü takip ederek bizimle görüşmeye, boy ölçmeye siyaset âleminde rol almaya hatta iktidara dil uzatmaya cesaret edenleri Adese'nin mihrak noktasına yerleştirip orada yakmak ve bu suretle yeni bir hadise meydana getirmek lazımdır. Bunlar altın milyoneri münbit ve mahsuldar emlak ve arazi kıralı olup, kahir bir kuvvete sahip şahsiyetlerdir. Hulasa selamet-i vatan namına bunların sahip buldukları araziye istimlak edip topraksız çiftçiye dağıtmak, toprağa gömülen milyonları iş sahasına sokmak, şirket halinde çalışmak her neye mutevaffık ise bunu icrada kusur etmemek lazımdır. Bugün karaborsayı yaratan, ihtikârı yaşatan parayı kıymetten düşüren, kaçakçılık yapan, vatandaşı birkaç kuruşa teman hudut boylarında can vermeye mecbur eden, çoluk çocuğunu duvar diplerinde bırakan yine bu zümredir.

Başta sayın vali Kadri Eroğan olduğu halde Demokrat Parti mensuplarının bu fecaate böyle cinayete bu gibi hıyanete işlenen den... ete irtikap olunan rezalet meydan verilmeyeceğine iman edenlerdenim. Bir gün sözlerim tahakkuk edecek hadisat bunu isabete kâfi gelecek ne çare ki, o zaman atı alan Üsküdarı geçmiş olacaktır.

Vatan bir lane-i idbare dönmüş tütren ağlarken Koyanlar, kurtaranlar şüphesiz şayan-ı minnettir

diyen şairin bu beyitle istihdaf eylediği gaye her halde yüksek makamınızca da malum olan bir keyfiyettir. Bir atasözünü burada tekrarlamayı faydalı buluyorum: “söyleyenden fazla dinleyen arif gerek” Ben bu sözleri damarımda dolaşan ecdadımın asil Türk kanına mağlup olarak vatana karşı kurulan planlara, yapılan den..etleri, işlenen yolsuzlukları yüksek makamınıza arz etmek mecburiyetinde kalıyorum.

Binaenaleyh vatan sizin, millet sizin, şeref sizin, istikbal sizin, ümit sizindir. Fakat bunları desteklemek vazifesi de bizindir. Takdir yüksek makamınızdır. 27.3.1958

Böyle gösterdi bize bugün tarih miyarı
Şüheda meskenidir kahramanlar diyarı”⁷
Urfa Milli Kalkınma Parti Başkanı
Mustafa Bozcan

İdealist Bir Başkan Kadri Barut

1939 yılında Urfa’da doğan Kadri Barut, ilk ve orta öğrenimini Urfa’da tamamlamış, yükseköğrenimini yarım bırakmıştır. Tek parti döneminde Urfa’da siyaseti belirleyen en önemli üç kişiden biri olan Hacı Hasan Demirkol’un yanında muhasebecilik yapmıştır. Urfa siyasetinin uzun yıllar belirleyicisi olan diğer iki kişiden biri Osman Ağan diğeri Vehbi Melik’tir. Urfa’da uzun yıllar siyaseti parasal olarak bu üç ismin desteklediği anlatılmaktadır.

Kadri Barut, idealist bir kişiliğe sahiptir. 1963-1973 yılları arasında Urfa, Mustafa Kılıç’ın belediye başkanlığı dolayısıyla köylüleşmiş, şehir kırsaldan gelen göçlerle, gecekonduyla kuşatılmıştır. Bir yandan şehrin tarihi dokusuna müdahale edilirken diğer yandan çevresi gecekondulaşmıştır. Belediye bu on yıllık zaman zarfında halkın beklentilerini karşılayamamış, halkın içten içe tepkisi çoğalmıştır. İşte bu sırada ülkücü kökenden gelen idealist birkaç Urfalı şehirlî genç UMUD yani “*Urfa Mücadele ve Uyanış Derneği*” etrafında bir araya gelir. Bu derneğin kurucuları; Kadri Barut, Şair-yazar Yaşar İzgördü, Ömer Okutan, Cemal Akıllı, Mahmut ve İsmail Demirkol, Arif Döngür, İsmail Katırcı, Yaşar Göncü, İmam Küçük’tür. Bu gençler içinde çok hitabeti çok iyi olan Kadri Barut, dernekte yapmış olduğu faaliyetle halk nezdinde tanınmıştır.

Bir siyasetçi için olmazsa olmaz olan hatiplik, Urfa

siyasetinde önemli bir sıçrama tahtasıdır. Bugüne kadar Urfa’da belediye başkanları çok iyi hatiplerden seçilmiş veya aday gösterilmiştir. Örneğin 1954 yılında çok iyi bir hatip olan ve vaazlarıyla bütün Türkiye’de nam salan Urfalı Mahmut Kamili(Toker)’yi, sırf çok iyi hatipliğinden dolayı aday göstermişlerdir. Ki onun aday olmasıyla CHP büyük bir oy kaybına uğramıştır. Kadri Barut bu bağlamda çok ama çok iyi bir hatiptir. Hatta onun bağımsız kazanmasından dolayı “*Kadri Barut’un siyasette tek sermayesi hatipliğidir*” derler.

Başkan adaylığı sırasında bunu çok iyi kullanmıştır. 1973 yılı mahalli seçimlerinde aday olan Kadri Barut, şehirlilik vurgusu güçlü bir söylem geliştirir; “*güzel Urfa, yeşil Urfa ve temiz Urfa*” sloganıyla propaganda yapar. Belediyecilik anlayışının olmadığı şehirde bu söylem tutar ve Kadri Barut belediye başkanı seçilir. Onun başkan seçilmesinde üç unsur ağır basmıştır; birincisi köy kökenli Mustafa Kılıç’ın reisliğinden ağzı yanan Urfalıların tepkisel oyları, ikincisi köy ağalığına karşılık şehir ağalarının sermayesini arkasına alması, üçüncüsü ise UMUD derneğinin örgütlü çalışmasıdır. Bağımsız adaylığını koyan Kadri Barut’un seçim çalışmalarında Urfalının genç delikanlıları canı gönülden çalışmış, bir partiliden daha çok emek vermişlerdir.

Urfa’nın bu anlamda kendine mahsus siyasi refleksi vardır ve zaman zaman bu refleksi ciddi şekilde ortaya koymuştur. Örneğin Özal döneminde Güçlü ANAP iktidarına karşılık Refah partili Halil Çelik’in seçilmesi, yine Özal yedi milletvekili ile katıldığı mitingde vekillerin yuhalanması anlamsız değildir. Halk bu dönemde köylü partisi AP’den bıkmış, yeni arayışlara girmiştir.

Soldan sağa: Salih Ölüoğlu - Yaşar İzgördü - İsmail Demirkol - Kadri Barut

Hatta 80 sonrası Türk siyasetinde Refah Partisinin yükselişinde dahi köylülüğe karşı şehirleşmenin yükselişi etkili olmuştur.

Urfa belediye başkanları içinde para pul ile ilişkisi olmayan ender şahsiyetlerdendir. İdealisttir, oturduğu ev kiradır. Evi, arsası yoktur. Cebindeki on lirayı hemşerileriyle paylaşacak kadar cömerttir. Beş parasız kazandığı belediye başkanlığından ayrılırken cebinde beş lirası yoktur. Belediye başkanlığı sırasında o dönemin şartları içinde, (bağımsız olduğu için meclis üyeleri yoktur) hem de iktidar partisinden yardım almadan Urfa-Akçakale yolunu, bugünkü Harran Üniversitesi caddesini açar. Belediyenin itfaiye teşkilatı yoktur, itfaiye teşkilatını kurar. Bir müddet sonra Adalet Partisine geçer. 1977 yılına kadar belediye başkanlığı yapar. 1977 seçimlerinde AP'sinden adaydır. Seçimi 150- 200 oy farkla Feridun Yazar'a kaptırır.

Aslında Urfalıları ona ilk adaylığı sırasında sahip çıktığı gibi sahip çıkmış olsaydılar mutlaka Belediye başkanlığını kazanırdı. Ama onun kısıtlı imkânlar içinde yapmış olduğu belediye başkanlığından memnun kalmamışlar, hatta aleyhinde şiirler yazmış, hicivler yapmışlardır. Örneğin Karameydanı caminin önüne bir tuvalet yapmıştır. Aslında yalnız Karameydanı değil, bugün dahi Abide'den Haşimiye'ye kadar olan caddede

halkın gideceği bir tek tuvalet yoktur. Urfalı bu cadde üzerinde tuvaletini ancak camilere girerek karşılamaktadır. Yıllardır yazılıp çizilmesine rağmen hiçbir belediye bunu yapmayı akıllarına getirmemiştir. Kadri Barut bunu yıllar önce görüp yapmasına karşı eleştirilmiştir. Örneğin bu sıralarda gazetelerde yazılar yazan rahmetli Mehmet Hulusi Öcal bu tuvaletin yapılması karşı çıkmış ve bir hiciv yazmıştır:

*Yeşil Urfa temiz Urfa
Tekerlendi dilde kaldı
Ahde vefa, sadre şifa
Burdan ğayrı ilde kaldı*

*Eserlere eser katmak
Belediyenin azmiydi
Kara meydanda bir kenef
Eser olup elde kaldı”*

Öcal'ın anlattığına göre o dönem kendisiyle birlikte basın çalışanları da karşı çıkmışlardır. Oysa bugün dönüp baktığımızda o yerde insanların gideceği halka açık bir tuvalet mutlaka olmalı değil mi? Ki bugün “**Abide'den Haşimiye niçin tuvaletimiz yok?**” diye yazılıp çizilmektedir. Daha sonra buna kızan Kadri Barut, daha sonra bundan vazgeçmiştir.⁸

Siyasi ahlakı çok güçlü olduğundan siyasetin hızlı değişimine ayak uyduramamıştır. Örneğin Belediye Başkanlığı sonrasında 1980'de İskenderun'a yerleşir. Burada Irak'a nakliye işi yapan Martı Denizcilik'te müdür olarak çalışır. Aynı zamanda Doğru Yol Partisi İlçe Başkanlığını yürütür. Bu sırada İskenderun'un il olması için Demirel'den söz alır, yetmez ondan bunu yazılı vermesini ister. O da İskenderun'u il yapacağına dair yazıyı verir. Verilen söz yerine getirilmediği için anında Doğru Yol İlçe başkanlığından istifa eder. Çünkü o prensiplerin adamıdır.

Onun parasız, çalıp çırpmadan siyaset yapmasının Urfa'da karşılığı oldukça düzeysizdir. Örneğin 1977 yılında MHP'den aday Haydar Rastgeldi'yi destekler. Seçim bürolarında onun propagandasını yapar. Parasız fakat onurludur.

*“Çarşıya geldi elma armut
Rut oğlu rut Kadri Barut”*

diye slogan atarlar.⁹ Onun dürüst, ahlaklı ve prensip sahibi olmasını Urfalı anlayamaz. 1980'de Urfa'dan cebinde beş meteliक्सiz çıkarken, hiç kimse belediye

başkanlığı yapmasına karşın onun evsiz, barksız çıkmasının bir erdem olduğunu düşünmez. Para pul ile ilişkisi olsaydı, kimse ona **“rut oğlu rut”** demeyecekti. Bu zihniyet üzerinde düşünülmesi gereken sakat bir zihniyettir.

Onunla birlikte siyaset yapmış olan Mehmet Yalçınkaya **“Onu Urfa değerlendirememiştir. Siyasi ahlakı yüksek Kadri Barut değerlendirilmiş olsaydı Urfa’ya siyasi anlamda çok faydalı olurdu. Bugün onun adını bir sokak veya bir cadde de dahi yaşatılmıyor. Yine abisi Faruk Barut vardı. Türkiye Sendikacılığında sağ kesimin en büyüğü, en babasıdır. Urfa onu da tanımaz, bilmez. Kaybolup gittiler”**¹⁰ der. 2012 yılında İskenderun’da vefat eden Kadri Barut’un cenazesi Urfa’ya getirilip Harrankapı aile mezarlığına defnedilir.

Kadri Barut’un başını çektiği UMUD Derneği ve onun siyasi seyri daha sonra Urfa’da başka bir genç gruba ilham kaynağı olur ve 1980 sonrası Urfa kültür ve siyasi hayatında Harran Grubu adıyla yeni bir oluşum ortaya çıkar. Bu oluşum içinde Zübeyir Yetik, Halil Soran, İ. Halil Çelik, Mehmet Atilla Maraş, A. Cihat Kürçüoğlu, M.Emin Ergin, Adil Saraç ve M. Adil Oymak yer alır.

“

Onu Urfa değerlendirememiştir. Siyasi ahlakı yüksek Kadri Barut değerlendirilmiş olsaydı Urfa’ya siyasi anlamda çok faydalı olurdu. Bugün onun adı bir sokak veya bir caddede dahi yaşatılmıyor.

”

”

Bunlar içinde İbrahim Halil Çelik iki dönem Belediye başkanlığı ve milletvekilliği yapar. Daha sonra M. Atilla Maraş vekil seçilir. Urfa şehir merkezinin siyasi işleyişini anlamak için özellikle Belediye Başkanlığı seçimleri üzerinde durmak gerekir. Genel seçimlerde adayları belirlemede tercih hakkını kullanamayan halk, mahalli seçimlerde daha çok kendi belirlediği başkan adaylarını tercih etmişlerdir. Urfa yerel seçimlerinin analizini yapabilmek için belediye başkanlarının profiline ve nasıl seçildiklerine bakmak gerekir. Zira ancak o zaman Urfa’nın siyasi refleksini sağlıklı değerlendirmek mümkündür.

Yasin'in Kahvesinden Siyaset Meydanına Feridun Yazar

1944 yılında Urfa'da doğan Feridun Yazar, ilk ve orta öğrenimini Urfa'da tamamlar. Türkçe bilmediği için sıkıntılı bir öğrencilik geçirir. Çoğu aşiret çocuğu gibi o da Hukuk Fakültesi mezunudur. Stajını Kemal Badıllı'nın yanında yapmıştır. Türk siyasetini ve özellikle Güneydoğu gerçekliğini çok iyi bilen Yazar, aşiret çocuklarının hukuku tercih etmesini şöyle anlatır: *"Kürtler bir anlamda devletle bütünleşme yolunu arıyorlardı. Çünkü devletle bütünleşmeyen aşiretin ayakta kalma umudu yoktur. Devletin ticarete, siyasete, bürokraside desteği yoksa o aşiretin ayakta durma şansı yoktu. Onun için herkesin en az bir çocuğunun okuması gerekiyordu. Bu kişiler genellikle çocuklarının Hukuk Fakültesinde okumalarını tercih ediyorlardı."*¹¹

Siyasal anlamda bilinçlenmesinde Faik Bucak'ın önemli etkisi olur. Birde Urfa'da Barzani sempatisi vardır. Yazar Denk dergisini hem okur hem dağıtır. Barzani sempatisinin Urfa'da kabul görmesi ve tutulmasının nedenlerinden biri şehrin geleneksel ve dini yapısıdır. Urfa şer'i bir şehir olmaktan daha çok tasavvufi bir şehirdir. Tarikat geleneği çok güçlüdür. Deniz Gezmiş ile aynı ortamlarda bulunur, işgal ve boykotlara katılır. 12 Mart 1971 darbesinde tutuklanır, Mehdi Zana'nın kaldığı Hilvan cezaevine hapsedilir.

Cezaevinden çıktıktan sonra 1973 yılında CHP'ye gidip gelmeye başlar. Bu sırada Belediye Seçimlerinde Mithat Melik'i destekler. Melik karşısında Urfa'da güçlü bir etkiye sahip AP Necmettin Cevheri vardır. Diğer güçlü aday ise MSP'dendir. Bu seçim çalışmalarında bir akşam Yasin Kahvesi'nde toplantı yapılır. Bu toplantıda kendisi de bulunur. Anlattığına göre kendisinin halk nezdinde benimsenmesine neden olan süreç bu kahvede başlamıştır. Kahvede oturandan biri seçim konuşmasını kendisinin yapması ister ve eline mikrofon tutuşturulur. Bunun üzerine o dönemde revaçta olan işçi

hakları, emek üzerine durarak çok etkili bir konuşma yapar. Kahvede tavla oynayanlar tavlayı kapatır, iskambil oynayanlar oyunlarına son verir can kulağıyla dinlerler. Büyük bir ilgi görür konuşması. Bunun üzerine CHP il başkanlığı Yıldız Meydanı'nda yapılacak mitingde Feridun Yazar'ın konuşacağını anons eder. Yazar konuşmasında; Feodalitenin, toprak ağalığının aleyhinde konuşur. Babasının ve amcasının da bulunduğu mitingde toprak ağalığından bahsederken kendi ailesinden örnek verir. *"Biz Elazığ'dan Urfa'ya gelme bir aileyiz. Şu anda ailemiz de benim soyadımı taşıyanların kırk bin dönüm arazileri vardır. Çoğunuz bunu biliyorsunuz. Biz bu toprakları Elazığ'dan alıp buraya getirmedik. Bu topraklar zulümle, silah zoruyla alınmış. O toprakların asıl sahipleri ya hamallık yapıyorlar ya da cami köşelerinde dileniyorlar. Bu benim ailem öbürlerini de siz bilirsiniz."*¹²

1973 yılında yapılan belediye seçimlerini bağımsız giren Kadri Barut kazanır. 1977 yılına gelinde sol yükseliştedir. CHP belediye başkan adaylığı için ön seçim yapılır ve İstanbul'dan Bekir Bozanoğlu aday gösterilir. İlginçtir Urfa, Roma döneminde olduğu gibi Cumhuriyet döneminde de kendi içinden değil de daha çok dışarıdan getirilen adaylara hayranlık duymuştur. Urfa'ya dışarıdan aday gösterilen milletvekilleri gibi bazı valiler de belediye başkanı olarak aday gösterilmiş ve başkanlık yapmıştır. Urfa'nın dışarıdan getirilen adaylara olan hayranlıkları "psikolojik" olarak üzerinde durulması gereken bir vakadır.

Yazar'ın ön seçimlerde aday gösterilmemesinin bir nedeni de "etnik milliyetçilik" yaptığı konusundaki ihbarlardır... 1977 seçimlerinde AP Partisinden Kadri Barut, MHP'den Haydar Rastgeldi ve CHP Feridun yazar aday olur.

Yazar, Kadri Barut karşısında 150- 200 oy ile belediye başkanlığına seçilir. 1950'den 1977'ye kadar olan sürede CHP Urfa da hiçbir seçimi kazanmamıştır.

Feridun Yazar'ın kazanmasının arkasında dönemin ruhu dediğimiz; o dönemlerde ülke genelindeki seçmenlerin CHP'ye kayması, işçi ve sendikaların sokaklarda olması, Türkiye'nin sağ-sol diye derin çizgilerle ayrılması gibi etkenler etkili olmuştur. Feridun Yazar'ın Belediye Başkanlığına seçilmesinin ardındaki en önemli neden o dönemlerde ülke genelindeki seçmenlerin CHP'ye kaymasıdır. Dönemin şartlarının iktidara taşıdığı Feridun Yazar'dan halk pek fazla bir şey beklemedi.

1963-1973 yılları arasında ilkokul mezunu dahi olmayan köy kökenli Mustafa Kılıç'ın¹³ şehri yönetmesi ve şehrin göç ve gecekonduyla kuşatılmasının rövanşını Urfalı şehir kökenli Kadri Barut'u seçerek bir nevi köylülüğe engel olmuştur. Fakat çok kısa süren Kadri Barut'un döneminden sonra tekrar şehirde köylülük kazanmıştır.

Urfa halkının pek fazla bir şey beklemediği belediye başkanlığı sırasında Belediye'nin kapısını sonuna kadar köylülere açmıştır. Belediye başkanlığı döneminde Anzılha ve Balıklıgöl'ün çevresine kenar korumalıkları yaptırmıştır.

Urfa'da belediye başkanlığı yapanların dengeleri çok iyi bilmesi ve koruması gerekir. Urfa'da Ekonomik, siyasal ve feodal güçlerin varlığını göz ardı ederek ne siyaset yapılabilir ne de idare edilebilir...

1980 darbesinde içeri giren Feridun Yazar çıktıktan sonra yine siyaset ile ilişkisini kesmemiş, SHP'den belediye başkan adayı olmuştur. Feodaliteden gelen Feridun Yazar, söylemlerinde "**Politikada feodalizme karşıyız**" diyerek sol çizgisini sürdürmüştür. Klasik Türk solunun Doğu ve Güneydoğu'ya yaklaşımındaki aşiret ve aşiret ağalığı anlayışı, Batıdaki feodalizm ve derebeyleri ile aynı görülmüştür. Onların Batı feodalizmi ile doğa ağalığını bir tutmalarındaki yanlışlık sol parti adayları söylemlerine yansımıştır. Ve Feridun Yazar'da olduğu gibi seçim propagandalarında sürdürmüşlerdir. Feridun Yazar'da 1988 seçim propagandalarında feodalite karşıtlığı söylemin yanında bir de o yıllarda bütün belediye başkan adaylarının "**Karakoyun Deresini kapatacağız**" söyleminin tersine o Karakoyun Deresinin kapatılmasının yanlışlığı üzerinde durarak, ıslah edilmesi üzerinden propagandasını yapmıştır. Karakoyun deresini kapatarak değil, yeşil alan yaparak ıslah edilmesi gerektiği üzerinde durmuştur. Söylemlerine daha çok kırsal kesime yönelik geliştiren Yazar, kimi zaman Kürt siyaseti içinde kim zaman da bağımsız olarak siyaseti sürdürmüş, 12 Haziran 2016 yılında vefat etmiştir.

DİPNOTLAR

- ¹ Mehmet Ali Ekren, Harran Dergisi, Sh.12,Sayı 60
- ² M.Hulusi Öcal, 1938 Urfa doğumlu, Üniversite Mezunu, Şair yazar, Vefatı 29 Ağustos 2016
- ³ Yaşar Duru, Sıra Gecesi. sh. 204, Kişisel Baskı, İst.2007
- ⁴ Yaşar Duru, age. sh.207
- ⁵ M.Ali Ekren, agd.sh.12
- ⁶ M.Ali Ekren, agd.sh.12
- ⁷ Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi, 030-01-21-119-6
- ⁸ Mehmet Hulusi Öcal ile yüz yüze görüşmeden alınan bilgidir. 1938 Urfa doğumlu. Üniversite mezunu. Şair yazar. 22 şubat 2007 yılında vefat etmiştir.
- ⁹ Fuat Rastgeldi, Hizmet Gazetesi,04.04.2017. Fuat Rastgeldi Haydar Rastgeldi'nin 1973 yılında bağımsız olarak belediye başkanı adayı olduğunu yazmaktadır. Feridun yazar ise 1977 de MHP'den aday olduğunu ve kadri Barut'un onu desteklediğini yazar. Büyük ihtimalle Fuat Rastgeldi tarihleri karıştırmış olmalıdır. Çünkü 1973 seçimlerinde bağımsız olarak kadri barut kazanmıştır. 1977 yılında ise seçimi kaybetmiştir. Güçlü olmadığını görünce MHP'den Haydar Rastgeldi'yi desteklemiştir.
- ¹⁰ Mehmet Yalçınkaya,1958 Urfa doğumlu, Üniversite Mezunu, Eski Urfa Milletvekili,
- ¹¹ Hasan Kaya, Kürt Kavşağında Bir Siyasetçi, sh.24, Fanus Yay. İstanbul, 2012.
- ¹² Hasan Kaya, age. sh.69,70
- ¹³ Mustafa Kılıç, Feridun Yazar 'ın babasının teyzesi oğludur. Feridun Yazar, Belediye başkanı iken vurulduğunda onu Diyarbakır'a taşıyan helikopteri Mustafa Kılıç bakandır ve Bülent Ecevit'i devreye sokarak ayarlamıştır.